

Kurt Larsson

SÄBY - MIN HEMBYGD

Carl August Riddersporre

Säbysonen, folkskolläraren och konstnären

I första delen av mina Säbyberättelser mötte vi som hastigast Carl Riddersporre. Det var han som målade de prydliga affischerna inför Hembygdsföreningens möten på 1920- talet. Då vi nu inför höstmötet, den 19 november 2000, skall visa dessa och ett urval av hans andra alster, vill jag här något förtydliga bilden av honom som person.

Carl August föddes den 7 juli 1883 i Säby församling. Han blev det femte barnet i Lars Petter och Johanna Sofia Erikssons barnaskara. Fadern arbetade på Utnäs Gård och familjen bodde i stuga i Övernäs på gränsen till Utnäs.

Två av Sofias bröder bodde också i Övernäs. Syskonen var födda med det adelsklingande namnet Riddersporre. Var de adelsmän? Nej, inte riktigt. Så här ligger det till. Under Karl XI tid på 1600- talet utmärkte sig deras ”anfader” genom sin skicklighet att smida musköter. Kungen ville därför hedra honom med en adelstitel. Vapensmeden hade inte pengar som fordrades till fullt adelskap så han antog bara namnet Riddersporre. Hans gevär finns ännu att beskåda i livrustkammaren.

Eriksson blir Riddersporre

Vår Carl August föddes alltså med efternamnet Eriksson och det namnet behöll han till omkring 1910. På skolan där han då undervisade fanns en annan Eriksson, som genom förväxling kom att läsa fästmöns kärleksbrev till Carl Eriksson. Detta lär vara hans skäl till namnbytet. Man kan förstå honom, även om skälet kunde ha varit ett annat.

Folkskolläraren

Carl avlade folkskolläraryxamen i Uppsala 1907 och anställdes samma år vid Sandvikens folkskola. I Sandviken började han uppvakta sin blivande fru, Maria Viktoria Qvarnström eller Tora som hon kallades. Hon hade vid den tiden en tjänst som lärarinna i Bollnäs. År 1909 flyttade han till Stockholm och på våren 1911 blev han ordinarie lärare vid det nybyggda ”skolpalatset” Adolf Fredrik. Samma år, den 6 augusti, gifte han sig med sin Tora. Paret fick tre barn, Bo 1912, Gunnar 1915 och Jan 1922.

Extraknäck

Lärlönnen räckte inte till att försörja familjen. Carl började göra extraförtjänster genom målning, illustrationsarbete samt författarskap. Dessutom arbetade han från 1919 på den nybildade fortsättningsskolan och den av Erik Ehling nystartade handelsmellanskolan.

Under en följd av somrar tjänstgjorde Carl också som föreståndare för en barnkoloni. Då kunde han ha familjen med sig.

Riddersporrepojarna

Carl Riddersporre stannade vid Adolf Fredriks skola i 33 år och avgick med pension 1944. Att han var en exceptionell folkskollärare var omvittnat. Inte minst beroende på hans handlag med de svaga eleverna. Han undervisade i pojkklasserna. Under de 33 år han var verksam bildades flera kamratföreningar av forna elever, en av dessa kallades Riddersporrepojarna. De samlades ett par gånger per år tillsammans med sin magister. När han pensionerades hölls en högtidsfest på Gillet i Stockholm med elever från alla årskullarna.

Om Säby, hembygden

Följande är citerat ur en berättelse skriven 1945 av Carl själv.

Mitt gamla barndomshem i Säby finns inte mer. År 1924, medan ännu min mor levde (hon dog 1927), byggde vi ett litet nytt hem, där nu mina tre systrar bor (pensionerade lärarinnor).

Där gästa vi om somrarna, sedan vi slutat med koloniarbetet. Den lilla villan ligger alldeles inbäddad i grönska och blommor. För mig är det kärt att få komma dit hem till mitt kära gamla Säby. Inte mycket av det gamla är kvar nu, mycket är förändrat, men den underbara vackra lilla kyrkan står dock än på sin plats. Ängar och fält är sig lika, och det gamla vackra Strömsholm höjer ännu sina tinnar och torn över parkernas lövkronor, och mälarviken glittrar i solskenet som förr.

Människorna äro dock andra än då jag var barn. De flesta gamla sova i mullen. Nya släkten ha tagit arvet och förändrat det i mycket, men dock –hembygden är mig kär- ”min barndom susar där”.

Systrarna var som han nämnde lärarinnor alla tre, Jenny i Mölntorp, Anna i Rytterne och Maria i Munktorp.

Vid livets slut

Jag saxar här ur en tidningsartikel, skriven vid slutet av hans levnadsbana.

När Carl Riddersporre vid vårterminens slut 1944 som pensionär lämnade det dagliga skolarbetet, var han redan märkt av den sjukdom som nu den 21 november 1945 ändrat hans liv. Vid sin avgång ägnades Carl Riddersporre en mindre vanlig uppmärksamhet i pressen och radio bl. a för sin stora förmåga och sitt målmedvetna arbete att uppehålla kontakten med alla sina elevgenerationer. Säkerligen avspeglade detta det bästa i hans lärargärning och arten av hans personlighetsfosteran. Han ägde barnets tro, dess friska mod och självhävdelse, men kunde stundom gripas av barnslig hjälplöshet och misströstan. Hans undervisning blev fascinerande, när han skildrade fosterlandets historiska minnen och hjältar och framför allt blev hans hjärta varmt, när den västmanländska hembygden kom på tal. Hans konstnärliga sinne tog sig mångskiftande uttryck, i tal och skrift och med pensel och ritstift.

Här är Carl Riddersporre med sin mor, Sofia Eriksson och sina systrar, Anna, Maria och Jennie. De vilar nu alla på Säby kyrkogård.

Detta är den åttonde delen av
SÄBY – MIN HEMBYGD
Vallby Säby i oktober 2000